

Nr 55

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse om ändring i byggnadsstadgan (1959: 612).

Genom en den 3 april 1970 dagtecknad proposition, nr 64, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden, velat inhämta riksdagens yttrande över vid propositionen fogat förslag till kungörelse om ändring i byggnadsstadgan (1959: 612).

Propositionens huvudsakliga innehåll

För byggnadsarbete skall enligt byggnadsstadgan i allmänhet finnas en ansvarig arbetsledare, som skall vara godkänd av byggnadsnämnden. I propositionen föreslås att också statens planverk får befogenhet att pröva sådan arbetsledares kompetens. Förslaget, som medför att kompetensprövningen kan ske centralt med giltighet för hela landet, syftar främst till att främja ett industrialiserat byggande.

Vidare föreslås vissa ändringar i byggnadsstadgan som konsekvens av en inom justitiedepartementet utarbetad proposition med förslag till ny lag om allmänna vatten- och avloppsanläggningar. Ändringarna innebär väsentligen att kravet på byggnadslov utvidgas i fråga om vatten- och avloppsinstallationer.

De nya bestämmelserna avses träda i kraft den 1 juli 1970.

Författningsförslaget

Det vid propositionen fogade författningsförslaget har följande lydelse.

Förslag

till

Kungörelse

om ändring i byggnadsstadgan (1959:612)

Härigenom förordnas i fråga om byggnadsstadgan (1959:612),
dels att 44 § 7 mom., 54 § 1 och 2 mom., 61 § 1, 2 och 4 mom. samt 64 §
 2 mom. skall ha nedan angivna lydelse,
dels att i stadgan skall införas ett nytt moment, 61 § 5 mom., av nedan
 angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

44 §.

7 m o m. Eldstäder och andra anordningar för uppvärmning, rök- och ventilationskanaler, sopnedkast, hissar, gårds lanterniner, ledningar för *gas, elektrisk ström, vatten och avlopp* samt utrymmen för särskilda ändamål, såsom pannrum, garage, tvätt- och torkrum, bränsleförråd och dylikt skola anordnas så, att brandfara, risk för olycksfall eller sanitär olägenhet icke uppkommer.

7 m o m. Eldstäder och andra anordningar för uppvärmning, rök- och ventilationskanaler, sopnedkast, hissar, gårds lanterniner, ledningar för *vattenförsörjning och avlopp samt därmed förbundna anordningar, ledningar för gas och elektrisk ström* samt utrymmen för särskilda ändamål, såsom pannrum, garage, tvätt- och torkrum, bränsleförråd och dylikt skola anordnas så, att brandfara, risk för olycksfall eller sanitär olägenhet icke uppkommer.

54 §.

1 m o m.¹ Åtgärd, som — — — lov (byggnadslov).

Byggnadslov erfordras — — — yttre utseende;

sådan till nybyggnad ej hänförlig ändring av byggnad, som innefattar inrättande av ledningar för vattenförsörjning eller avlopp samt därmed förbundna anordningar, så ock mera väsentlig ändring av befintlig sådan ledning eller anordning;

¹ Senaste lydelse 1964: 826.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Ianspråktagande av ————— av upplag.

Inom område ————— med byggnadsplan.

Med avseende ————— stycket sägs.

2 m o m. Utan hinder av vad i 1 mom. är stadgat må utan byggnadslov företagas invändig ändring av bostadsbyggnad som ej innehåller flera än två bostadslägenheter eller av därtill hörande uthus, såvida åtgärden icke består i inredande av ytterligare bostadslägenhet eller av lokal för handelsrörelse, hantverk eller industri och ej heller berör konstruktionen av byggnadens bärande delar, eldstäder eller rökkanaler.

2 m o m. Utan hinder av vad i 1 mom. är stadgat må utan byggnadslov *inrättande eller ändring ske av ledningar för vattenförsörjning eller avlopp samt därmed förbundna anordningar i bostadsbyggnad med högst två lägenheter eller i därtill hörande mindre byggnad av annat slag, såvida byggnaden eller byggnaderna skola vara anslutna till egen anläggning för vattenförsörjning eller avlopp.*

Utan hinder av 1 mom. må vidare utan byggnadslov företagas annan invändig ändring av bostadsbyggnad som ej innehåller flera än två bostadslägenheter eller av därtill hörande uthus, såvida åtgärden icke består i inredande av ytterligare bostadslägenhet eller av lokal för handelsrörelse, hantverk eller industri och ej heller berör konstruktionen av byggnadens bärande delar, eldstäder eller rökkanaler.

Stadgandena i ————— eller landsting.

61 §.

1 m o m. För arbete, som avser nybyggnad, rivning av byggnad eller ändring av byggnad, skall, om byggnadslov erfordras, finnas en av den byggande utsedd ansvarig arbetsledare, såframt ej byggnadsnämnden beträffande arbete av ringa omfattning funnit att särskild arbetsledare icke erfordras.

1 m o m. För arbete, som avser nybyggnad, rivning av byggnad eller ändring av byggnad, skall, om byggnadslov erfordras, finnas en av den byggande utsedd ansvarig arbetsledare, såframt ej byggnadsnämnden beträffande arbete av ringa omfattning funnit att särskild arbetsledare icke erfordras. *Den byggande äger utse olika arbetsledare för olika delar av arbetet.*

2 m o m. Till arbetsledare må ej

2 m o m. Till arbetsledare må ej

(Nuvarande lydelse)

utses annan än den, som *byggnadsnämnden* prövat äga erforderlig kunskap, erfarenhet, pålitlighet och ordentlighet. Avser arbetet uppförande av byggnad i flera än två våningar eller ingå däri arbeten av tekniskt mera krävande art, skall arbetsledaren hava avlagt examen vid högre teknisk läroanstalt eller på annat sätt *hos nämnden* styrkt sig äga nöjaktig kännedom om dylika arbeten. Fordrar viss del av arbetet särskild sakkunskap, äger nämnden föreskriva, att ledningen av arbetet i denna del skall anförtros någon, som besitter sådan kunskap.

4 m o m. Arbetsledaren åligger att öva fortlöpande ledning och tillsyn över arbetet och svara för dess behöriga fullgörande, att avgiva föreskrivna anmälningar till byggnadsnämnden och andra myndigheter samt att närvara vid nämndens besiktningar av arbetet. *Gör han sig skyldig till allvarlig försummelse, äger nämnden fråntaga honom ledningen av arbetet så ock, om synnerliga skäl äro därtill, förklara honom för viss tid förlustig rätten att vara ansvarig arbetsledare inom kommunen.* Skulle den byggande motsätta sig att gällande bestämmelser angående arbetet iakttagas, har arbetsledaren att anmäla förhållandet hos nämnden.

(Föreslagen lydelse)

utses annan än den som *statens planverk, för visst slag av arbete och för viss tid, eller byggnadsnämnden, för visst arbete,* prövat äga erforderlig kunskap, erfarenhet, pålitlighet och ordentlighet. Avser arbetet uppförande av byggnad i flera än två våningar eller ingå däri arbeten av tekniskt mera krävande art, skall arbetsledaren hava avlagt examen vid högre teknisk läroanstalt eller på annat sätt *hava* styrkt sig äga nöjaktig kännedom om dylika arbeten. Fordrar viss del av arbetet särskild sakkunskap, äger nämnden föreskriva, att ledningen av arbetet i denna del skall anförtros någon, som besitter sådan kunskap.

4 m o m. Arbetsledaren åligger att öva fortlöpande ledning och tillsyn över arbetet och svara för dess behöriga fullgörande, att avgiva föreskrivna anmälningar till byggnadsnämnden och andra myndigheter samt att närvara vid nämndens besiktningar av arbetet. Skulle den byggande motsätta sig att gällande bestämmelser angående arbetet iakttagas, har arbetsledaren att anmäla förhållandet hos nämnden.

5 m o m. *Gör arbetsledaren sig skyldig till allvarlig försummelse, äger byggnadsnämnden fråntaga honom ledningen av arbetet så ock, om synnerliga skäl äro därtill och*

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

nämnden prövat arbetsledarens kvalifikationer, förklara honom för viss tid förlustig rätten att vara ansvarig arbetsledare inom kommunen. Nämnden skall anmäla sådana åtgärder till statens planverk. Planverket äger, om synnerliga skäl äro därtill och verket prövat arbetsledarens kvalifikationer, förklara honom för viss tid förlustig rätten att vara ansvarig arbetsledare.

64 §.

2 m o m. Den byggande — — — — — erforderlig handräckning.

Vid slutbesiktning av byggnad skall den byggande förete bevis av vederbörande skorstensfejare, att eldstäder samt sådana rök- och ventilationskanaler, som skola sotas, blivit undersökta, samt, där i byggnaden skall finnas centralvärmepanna eller annan större pannanläggning, att skorstenen till denna undergått täthetsprovning. Där byggnadsnämnden så prövar erforderligt, skall härjämte företes bevis av sakkunnig person, att kontroll verkställt av värmeledningsanläggning, mekanisk ventilationsanläggning eller ventilationskanal från garage eller annan lokal, där giftiga eller illaluktande gaser kunna uppkomma.

Vid slutbesiktning av byggnad skall den byggande förete bevis av vederbörande skorstensfejare, att eldstäder samt sådana rök- och ventilationskanaler, som skola sotas, blivit undersökta, samt, där i byggnaden skall finnas centralvärmepanna eller annan större pannanläggning, att skorstenen till denna undergått täthetsprovning. Där byggnadsnämnden så prövar erforderligt, skall härjämte företes bevis av sakkunnig person, att kontroll verkställt av *ledning*ar för vattenförsörjning eller avlopp samt därmed förbundna anordningar så ock av värmeledningsanläggning, mekanisk ventilationsanläggning eller ventilationskanal från garage eller annan lokal, där giftiga eller illaluktande gaser kunna uppkomma.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1970.

Inledning

Chefen för civildepartementet, statsrådet Lundkvist, anför i propositionen inledningsvis följande.

Statens planverk har med skrivelse den 16 oktober 1969 till Kungl. Maj:t överlämnat en utredningspromemoria med förslag till ändring av bestämmelserna i 61 § byggnadsstadgan om ansvarig arbetsledare. Förslaget innebär att inte endast byggnadsnämnden utan även planverket får befogenhet att pröva sådan arbetsledares kompetens.

Efter remiss har yttranden över framställningen avgetts av bostadsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, riksrevisionsverket, arbetarskyddsstyrelsen, byggindustrialiseringsutredningen, Svenska kommunförbundet, Sveriges Arbetsledareförbund, Svenska Byggnadsindustriförbundet, Svenska Byggnadsentreprenörföreningen, Näringslivets Byggnadsdelegation, Hyresgästernas Sparkasse- och Byggnadsföreningars Riksförbund (HSB), Svenska Riksbyggen och Sveriges allmännyttiga bostadsföretag (SABO). Svenska Byggnadsindustriförbundet, Svenska Byggnadsentreprenörföreningen och Näringslivets Byggnadsdelegation har som gemensamt yttrande överlämnat en av Industrins kommitté för Byggbestämmelser (IKB) upprättad promemoria.

Kungl. Maj:t har tidigare i dag beslutat proposition till riksdagen med förslag till ny lag om allmänna vatten- och avloppsanläggningar (va-lag). I förslaget förordas en sådan ändring av 54 § byggnadsstadgan, att kravet på byggnadslov utsträcks att gälla alla arbeten avseende vatten- och avloppsinstallationer (va-installationer) som är av mera väsentlig omfattning. Det förutsätts att denna ändring skall anmälas i samband med nyssnämnda fråga om ansvarig arbetsledare. Förslaget aktualiserar även smärre andra ändringar i byggnadsstadgans bestämmelser avseende ledningar för vatten och avlopp som bör anmälas i detta sammanhang.

Gällande bestämmelser

Utskottet hänvisar till propositionen s. 7—10.

Planverkets framställning och remissyttrandena

Utskottet hänvisar till propositionen s. 10—13.

Förslag till ny lag om allmänna vatten- och avloppsanläggningar

Utskottet hänvisar till propositionen s. 13—15.

Departementschefen

1. Ansvarig arbetsledare

Enligt 61 § byggnadsstadgan skall arbete som avser bl. a. nybyggnad och sådan ändring av befintlig byggnad som fordrar byggnadslov utföras under ledning och tillsyn av en av den byggande utsedd ansvarig arbetsledare. Till ansvarig arbetsledare får inte utses annan än den som byggnadsnämnden prövat ha tillräckliga kvalifikationer för uppdraget. Arbetsledaren svarar gentemot samhället, företrätt av byggnadsnämnden, för att gällande byggbestämmelser av skilda slag iakttas. Han fyller i detta hänseende en viktig funktion i kontrollen av byggproduktionens normenlighet.

Gällande bestämmelser om ansvarig arbetsledare återfinns i sina huvuddrag redan i 1931 års byggnadsstadga. De har alltså tillkommit under en tid, då byggandet ännu bedrevs i övervägande hantverksmässiga former. Byggproduktionens former och förutsättningar har sedan dess undergått genomgripande förändringar. Särskilt under de två senaste decennierna har utvecklingen inneburit en allt längre driven industrialisering av byggandet. Av betydelse i detta sammanhang är särskilt att byggprodukterna i växande omfattning och med ökad färdigställningsgrad förtillverkas inom den fasta industrin samt att byggnadsindustrins struktur omskapats i riktning mot allt större företag som är integrerade med förtillverkningsindustrin. Det förekommer även fall där hela hus eller sektioner av hus förtillverkas i fabrik och marknadsförs över hela landet, varvid försäljningen innefattar även uppförandet av huset på tomten. De nya produktionsmetoderna ställer krav på smidig administrativ anpassning, om den tekniska processens fördelar skall kunna utnyttjas till fullo. Det förhållandet att byggnadsnämnden skall godkänna ansvarig arbetsledare kan emellertid medföra svårigheter för ett företag, som har sin verksamhet förlagd till flera kommuner, att planera sin verksamhet rationellt. Bestämmelsen om lokalt godkännande är nämligen ägnad att motverka enhetliga bedömningsnormer. Ett företag av nyss angiven art kan därför inte med säkerhet påräkna att en av företaget tidigare i viss kommun anlitad arbetsledare blir godtagen av byggnadsnämnden i annan kommun. Det är mot denna bakgrund tydligt att bestämmelserna om ansvarig arbetsledare behöver ses över.

Planverket har nu efter utredning av en särskild utredningsman föreslagit att verket skall ges befogenhet att med riksgiltighet pröva ansvarig arbetsledares kompetens. Härvid avser planverket att en av verket tillsatt rådgivande nämnd skall medverka i frågor av principiell art eller annars av större vikt. Förslaget har mottagits positivt av remissinstanserna.

Som ett led i strävandena att rationalisera byggnadsverksamheten har byggnadslagstiftningen förenklats. 1959 års byggnadsstadga tillkom i detta syfte. Bestämmelserna gjordes så långt möjligt enhetliga för hela landet

med undvikande av specialregler för vissa orter eller vissa typer av bebyggelseområden. Planverkets förslag, som väl tillgodoser dessa syften, är enligt min uppfattning ägnat att ytterligare främja rationaliseringen. Jag förordar därför att planverket får befogenhet att med riksgiltighet pröva ansvarig arbetsledares kompetens. Den av verket förutsatta ordningen med rådgivande nämnd torde garantera en tillräckligt allsidig belysning av viktigare tillämpningsfrågor.

Planverkets prövning bör avse arbetsledares kvalifikationer för viss kategori av arbeten. I övrigt bör byggnadsnämnden liksom hittills vara den myndighet som prövar arbetsledarens kompetens för visst arbete inom kommunen.

Enligt utredningsmannens förslag skall planverket ha möjlighet att tidsbegränsa giltigheten av sitt godkännande. Som skäl härför åberopar utredningsmannen att det med hänsyn till bl. a. den tekniska utvecklingen kan vara lämpligt att med vissa tidsintervaller ompröva arbetsledarens kvalifikationer. Jag delar denna uppfattning i sak. Emellertid bör enligt min mening planverkets godkännanden av arbetsledare alltid vara tidsbegränsade. Alternativet härtill är att införa bestämmelser som ger planverket möjlighet att efter fritt bedömande ompröva sitt tidigare beslut om godtagande av person som arbetsledare. En sådan ordning skulle emellertid vara mindre lämplig. Jag förordar därför en bestämmelse av innebörd att planverkets kompetensprövning skall avse viss tid.

I 61 § 2 mom. byggnadsstadgan anges vissa generella kvalifikationskrav för ansvarig arbetsledare. Vilka närmare krav som skall ställas på arbetsledaren får byggnadsnämnden enligt gällande bestämmelser avgöra i varje särskilt fall. Till ledning för denna bedömning har planverket under senare tid med stöd av 76 § byggnadsstadgan meddelat vissa föreskrifter och anvisningar för olika typer av mer komplicerat arbete. I dessa regler, som uppställs i Svensk Byggnorm och i supplement därtill, ingår bl. a. vissa bestämmelser om indelning av arbetet i olika klasser och om differentiering av arbetsledarkompetensen efter den klass som arbetet hänförs till. Jag förutsätter att planverket, i enlighet med vad verket självt anfört i sin framställning, drar upp vissa riktlinjer för verkets kompetensprövning. Om dessa riktlinjer publiceras, vilket jag förutsätter kommer att ske, åstadkommer man dels viss ledning också för den lokala bedömningen, dels information till branschen, två önskemål som framförts under remissbehandlingen.

Planverkets prövning torde väsentligen komma att avse arbetsledarens kvalifikationer för viss kategori av sådana arbeten som normalt ingår i ett byggnadsföretag. Härvid förutsätts att den byggande utser olika arbetsledare för olika delar av byggnadsarbetet. Som utredningsmannen påpekar kan nuvarande lydelse av 61 § byggnadsstadgan inte anses lägga formella hinder i vägen för en sådan tillämpning av stadgan, en tillämpning som uppenbarligen också är ändamålsenlig. Som anförts under remissbehand-

lingen bör av författningstexten direkt framgå att den byggande för olika delar av arbetet får utse olika därför lämpade arbetsledare. Jag förordar därför att en bestämmelse härom tas in i 61 § 1 mom. byggnadsstadgan.

Om arbetsledare gör sig skyldig till allvarlig försummelse får byggnadsnämnden enligt 61 § 4 mom. byggnadsstadgan ta från honom ledningen av arbetet. Som utredningsmannen anfört bör detta gälla alltjämt och vare sig arbetsledarens kompetens prövats av nämnden eller av planverket. När synnerliga skäl föreligger får byggnadsnämnden också förklara arbetsledaren för viss tid förlustig rätten att vara ansvarig arbetsledare inom kommunen. En sådan åtgärd innebär att nämnden dels upphäver det godkännande som innefattats i dess tidigare prövning, dels förklarar sig under viss tid inte komma att på nytt godkänna arbetsledaren för arbete inom kommunen. Även här delar jag utredningsmannens uppfattning att bestämmelsen alltjämt bör gälla för det fall att byggnadsnämnden prövat arbetsledarens kompetens. Jag vill i detta sammanhang erinra om att byggnadsnämnds beslut att avstänga arbetsledare från ledningen av arbetet enligt rådande rättspraxis får omedelbar verkan. Anledning saknas därför att ändra gällande bestämmelser på sätt HSB föreslagit i sitt remissyttrande.

Har planverket prövat arbetsledarens kompetens bör det ankomma på verket att avgöra, om arbetsledarens försummelse bör föranleda indragning av hans rätt att vara ansvarig arbetsledare. En sådan åtgärd bör i likhet med motsvarande beslut av byggnadsnämnd kunna vidtas endast om synnerliga skäl talar därför. Avslängningen bör begränsas till viss tid. Eftersom planverkets godkännanden avses bli tidsbegränsade kan verket med denna ordning förklara arbetsledaren förlustig rätten att under den återstående giltighetstiden för det ursprungliga godkännandet vara arbetsledare.

Om byggnadsnämnden tar från arbetsledaren ledningen för arbetet eller förklarar honom förlustig rätten att vara ansvarig arbetsledare inom kommunen, bör nämnden anmäla åtgärden till planverket. En föreskrift om sådan anmälningsskyldighet bör tas in i byggnadsstadgan. Skyldigheten bör gälla även om planverket inte prövat arbetsledarens kompetens, eftersom vederbörande kan komma att begära sådan prövning hos verket.

De bestämmelser om förfarandet vid försummelse från arbetsledarens sida som jag nu förordat bör i paragrafen föras samman till ett nytt moment, 61 § 5 mom.

Enligt bestämmelse i instruktionen (1967:329) för statens planverk skall allmänna verkstadgan (1965:600) tillämpas på planverket. Detta innebär bl. a. att talan mot planverkets beslut förs hos Kungl. Maj:t genom besvär. Detsamma kommer utan särskild föreskrift att gälla de beslut som planverket meddelar vid tillämpningen av de nya bestämmelserna i 61 § byggnadsstadgan. Vid handläggning hos Kungl. Maj:t ankommer det enligt 2 § 16:o regeringsrättslagen (1909:38 s. 3) på regeringsrätten att, med

vissa undantag, avgöra mål om meddelande i särskilda fall av tillstånd, förbud eller föreläggande jämlikt författningar och föreskrifter rörande städernas eller andra orters byggnadsväsen. Bestämmelsen innebär att bl. a. mål om godtagande av person som arbetsledare och beslut att förklara arbetsledare för viss tid förlustlig rätten att vara ansvarig arbetsledare hänförs till regeringsrättens kompetensområde. Denna ordning, som överensstämmer med vad förvaltningsdomstolskommittén förordat i betänkandet Förvaltningsrättskipning (SOU 1966: 70 s. 699), är enligt min mening lämplig.

Kostnaden för planverkets kompetensprövning bör — i likhet med vad som gäller för verkets typgodkännande verksamhet — täckas av avgifter enligt taxa, som fastställs av planverket efter samråd med riksrevisionsverket. Det ankommer på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser härom.

2. Va-installationer

Som anförts i prop. 1967: 100 angående riktlinjer för bostadspolitikens m. m. har i samband med tillkomsten av 1959 års byggnadsstadga inletts ett arbete med att utmönstra byggnadsbestämmelser ur specialförfattningar. Så har skett i fråga om 1962 års brandlagstiftning och 1966 års hotellförordning. I en till riksdagen nyligen överlämnad proposition med förslag till kungörelse om förevisning av brandfarlig biografiffilm föreslås att åtskilliga författningsbestämmelser som innehåller speciella byggnadsregler om biografier ersätts av planverkets föreskrifter och anvisningar till byggnadsstadgan (prop. 1970: 47). Flera utredningar har fått till uppgift att på specialområden se över liknande bestämmelser i författningar som reglerar byggandet. Enligt direktiven för 1964 års va-utredning, vars betänkande Vatten och avlopp (SOU 1967: 65) ligger till grund för förslaget till ny va-lag, skulle utredningen granska va-lagens bestämmelser angående huvudmans befogenhet att meddela reglementariska föreskrifter, särskilt normer för va-installationer, från den synpunkten att bestämmelserna ej skulle hindra strävanden att göra vissa byggnormer enhetliga för hela landet.

I förslaget till ny va-lag utmönstras nu befogenheten för de allmänna va-anläggningarnas huvudmän att meddela installationsbestämmelser. I stället förordas att sådana bestämmelser skall meddelas av statlig myndighet och att det i enlighet härmed skall ankomma på planverket att meddela bestämmelser för va-installationernas utförande. Härigenom markeras va-installationernas samhörighet med byggnaden i övrigt och betydelsen av att skapa erforderliga förutsättningar för samordning av installationsbestämmelser med andra byggnormer.

I propositionen med förslag till ny va-lag har förordats att det i 54 § byggnadsstadgan upptagna kravet på byggnadslov utsträcks att gälla alla va-installationsarbeten som är av mera väsentlig omfattning. En naturlig följd av förslaget är att kravet på byggnadslov bör omfatta anordnande av

va-installation inte endast i samband med uppförande av ny byggnad utan även i befintlig byggnad. Dessa va-installationer kommer därigenom att underkastas den byggkontroll som enligt byggnadsstadgan utövas av byggnadsnämnden och ansvarig arbetsledare samt, på det centrala planet, av planverket. Därutöver blir det emellertid nödvändigt att utöva viss kontroll över ändringar i befintliga va-installationer. Som riktlinje härför bör gälla att endast sådana ändringar som påverkar installationens säkerhet med hänsyn till risker för olycksfall, förgiftning eller sanitär olägenhet samt sådana ändringar som kan medföra påtaglig förändring av den allmänna va-anläggningens funktion bör underkastas byggnadslovsskyldighet. Kravet på byggnadslov bör anges omfatta mera väsentlig ändring av befintlig va-installation.

Vad jag nu sagt har i första hand tagit sikte på sådana va-installationer som omfattas av va-lagen, dvs. va-ledningar och därmed förbundna anordningar som ansluts till allmän va-anläggnings ledningsnät. I ett genom prop. 1970: 50 framlagt förslag till ändringar i lagen (1966: 700) om vissa gemensamhetsanläggningar (LGA) förordas, att LGA:s tillämpningsområde utvidgas så att det blir möjligt att genom förrättning enligt lagen inrätta gemensam anläggning för vattenförsörjning eller avlopp för två eller flera fastigheter. De skäl som föranleder att kravet på byggnadslov bör utvidgas i fråga om va-installationer gäller även för installationsarbeten inom fastigheter som är anslutna till sådana va-anläggningar som regleras genom LGA. Intresset av enhetliga byggnormer talar emellertid för att samma byggkontroll bör gälla också för sådana fastigheter som inte deltar i gemensam va-anläggning. Att generellt införa byggnadslovstvång för va-installationsarbeten även inom denna kategori av fastigheter torde dock innebära en alltför långt gående reglering. I dessa fall föreligger ingen allmän eller eljest gemensam va-anläggning till vilken hänsyn bör tas.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att byggnadsstadgans regler om byggnadslov och andra bestämmelser om byggande i princip är tillämpliga endast inom område för vilket har fastställts generalplan, stadsplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser. Byggnadsbestämmelser gäller emellertid enligt 65 § även utanför detta område i fråga om uppförande eller till nybyggnad hänförlig ändring av byggnad i tre eller flera våningar, dock ej beträffande ekonomibyggnad för jordbruk eller liknande näring. Detsamma gäller uppförande av vissa byggnader för särskilt ändamål, bl. a. industribyggnader. För uppförande av bostadsbyggnad i högst två våningar fordras således inte byggnadslov, om byggnaden förläggs utanför planlagt område eller område med utomplansbestämmelser. Från de i 54 § 1 mom. byggnadsstadgan upptagna bestämmelserna om byggnadslov har vidare i 2 mom. samma paragraf gjorts undantag för invändig ändring av bostadsbyggnad med högst två lägenheter. Byggnadsstadgans bestämmelser för en- och tvåfamiljs-hus är även i andra hänseenden mindre rigorösa och detaljerade än bestämmelserna för övriga kategorier av byggnader.

Med hänsyn till de grundläggande motiven för krav på byggnadslov finner jag det inte vara nödvändigt att införa byggnadslovstvång i fråga om va-installationer i sådana bostadshus med högst två lägenheter (småhus) och sådana mindre byggnader i anslutning till småhus som är anslutna till egen anläggning för vattenförsörjning eller avlopp. I dessa fall är risken för att genom va-installationen sprida förorenat dricksvatten obetydlig och inte heller i övrigt torde några olägenheter behöva befaras om dessa installationer tas undan från byggnadslovsskyldighet. Till denna kategori av bebyggelse torde en avsevärd del av fritidshusen komma att höra.

Jag förordar således att det i 54 § byggnadsstadgan upptagna kravet på byggnadslov utsträcks att omfatta inrättande och mera väsentlig ändring av ledningar för vattenförsörjning eller avlopp samt därmed förbundna anordningar, såvida fråga ej är om installationsarbeten i sådan bostadsbyggnad med högst två lägenheter eller sådan därtill hörande mindre byggnad av annat slag som är ansluten till egen anläggning för vattenförsörjning eller avlopp.

I förslaget till ny va-lag förutsätts att byggnadsnämnderna, om de får till uppgift att handha byggkontrollen över va-installationerna, anlitar särskild va-teknisk expertis för detta ändamål, i den mån de inte själva förfogar över sådan expertis. Med stöd av 64 § byggnadsstadgan kan byggnadsnämnden i samband med slutbesiktning av byggnad ålägga den byggande att anlita sakkunnig person för visst granskningsarbete. För att möjliggöra ett sådant förfarande även för granskning av va-installationer bör i paragrafen införas en föreskrift att, om byggnadsnämnden prövar det erforderligt, den byggande vid slutbesiktning skall förete bevis av sakkunnig person att va-installation blivit kontrollerad. Det torde vara naturligt att som sådan sakkunnig person anlitas expertis vid det lokala va-verket, vilket i de allra flesta fall har kommunen som huvudman. Genom ett sådant förfarande torde en smidig övergång främjas vid tillämpningen av de nya bestämmelserna.

I 44 § 7 mom. byggnadsstadgan föreskrivs att ledningar för bl. a. vatten och avlopp skall anordnas så att brandfara, risk för olycksfall eller sanitär olägenhet inte uppkommer. Vilka krav som i övrigt skall ställas på anordningar av detta slag har ansetts utgöra frågor av så utpräglat teknisk karaktär, att de ej lämpligen kunnat behandlas i byggnadsstadgan. Enligt förslaget till ny va-lag avses föreskrifter om va-installationer komma att meddelas av planverket. Härvid förutsätts att byggnadsstadgans bestämmelser om va-ledning kompletteras så att de — i överensstämmelse med lagförslaget definition av begreppet va-installation — omfattar även anordning som förbundits med sådan ledning. I konsekvens härmed förordar jag den ändringen i 44 § 7 mom. byggnadsstadgan att orden »ledningar för vatten och avlopp» utbyts mot »ledningar för vattenförsörjning och avlopp samt därmed förbundna anordningar».

Utskottet

Utskottet har inte något att erinra mot författningsförslaget och får därför hemställa

att riksdagen lämnar propositionen nr 64 utan erinran.

Stockholm den 21 maj 1970

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK GREBÄCK

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Göran Karlsson (s), Ebbe Ohlsson (m), Nils-Eric Gustafsson (cp)*, Erik Jansson (s)*, Ernulf (fp)*, Skärman (fp), fru Landberg (s) och herr Arne Carlsson (s);

från andra kammaren: herrar Grebäck (cp), Svenning (s), Ekström (s), Hedin (m)*, fröken Anderson (s)*, herrar Hugosson (s)*, Josefson i Arrie (cp) och Sellgren (fp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.